

סגור חלון

טרכטנברג: "יש סתירה בין מצב המאקרו כלכלי לתחושות"

פרופ' מנואל טרכטנברג, אמר את הדברים בכנס המסים השנתי שערכה פירמת פאהן קנה Grant Thornton Israel
אלה לוי-וינריב 22/11/17

"מדינת ישראל תגיע בתוך שנה לשיתוק תחבורתי שמשבר הדיור יהיה piece of cake בהשוואה אליו. צריך להשקיע הרבה יותר ולאורך זמן בשירותים חברתיים, ולא מתוך עודפי גביית מסים, אלא כהחלטה שלטונית" - כך אמר היום (ד') פרופ' מנואל טרכטנברג, שכינה יו"ר הוועדה לשינוי חברתי כלכלי שקמה ב-2011 בעקבות המחאה החברתית, בכנס המסים השנתי שערכה פירמת פאהן קנה Grant Thornton Israel.

טרכטנברג, שנתן בכנס הרצאת אורח בנושא אתגרי כלכלת ישראל ותקציב המדינה ביקר בחריפות את ממשלות ישראל בשנים האחרונות. לדבריו, "מצד אחד, ביצועי המשק נעים בין טובים למצוינים בהיבטי מקרו, וזו מגמה נמשכת. מצד שני, יש כשל חברתי מתמשך וחוסר יציבות פוליטי שלא מסתדר עם כלכלה יציבה ופורחת. סתירה בין המקרו – משק פורח, צומח ויציב לבין המיקרו – בעיות יוקר המחיה, הדיור והתחבורה שלא באות לידי פתרון, כשאליהם נוסף חוסר יציבות פוליטי. קיים משולש עם שלושה קודקודים – כלכלה, חברה ופוליטיקה. מי שמנסה להתכחש לאחד הקודקודים חוטא למציאות".

עוד לדבריו, "הכלכלה פורחת והמשק צומח. מאז 2004 התחלנו במסלול חד כיווני של התקדמות (למעט המשבר העולמי ב-2009). זה מסלול של צמיחה בשיעור גבוה מהממוצע של ה-OECD, עם עודף במאזן התשלומים השוטף ורזרבות של 110 מיליון דולר בבנק ישראל, סכום שלוותיקים בינינו נשמע דמיני".

יחס הרזרבות והתוצר הוא גבוה בהשוואה עולמית ושיעור האבטלה שגובהו 4.6 אחוז הוא הנמוך ביותר מזה 30 שנה ואחד הנמוכים היסטורית בישראל. שיעור ההשתתפות בתעסוקה גבוה מאד ועלה ברציפות בעשור האחרון. זהו הישג אדיר בתחום התעסוקה מכיוון שבעבר היינו בשיעור אבטלה של 11%. האינפלציה נעלמה מהאופק. המגזר הפיננסי איתן ויציב. כל זאת למרות המשבר הפיננסי של 2008 בו בנקים בעולם קרסו. אנחנו צלחנו את המשבר הזה בציונים הכי טובים כפי שניתנו לנו בקרן המטבע הבינלאומית".

עוד הוסיף, כי יחס החוב תוצר – שבעבר היה סוגיה עיקרית שהכבידה על פרמיית הסיכון ותשלומי הריבית - ירד בשנים האחרונות באופן סיסטמטי ל-64% בעוד שבעולם, כולל בארצות הברית, הוא הלך ועלה; וכן הוסיף, היום יש עודפי גביית מיסים. "בכל הפרמטרים האלה נחלנו הצלחה כבירה", אמר.

ולמרות כל זאת, הוסיף, חיי הפרט בישראל אינם טובים. "בשנת 2011 הייתה מחאה חברתית אדירה. זה לא היה דווקא העשירון התחתון שיצא לרחובות, אלא מעמד הביניים. הסיבה הייתה שאותם נתוני מקרו, לא באו לידי ביטוי בחיי הפרט. משפחות עם ילדים צעירים לא יכולות לסגור את החודש ולהתמודד עם עלויות של משכנתא וגידול ילדים. מהבחינה הזו המצב היום גרוע יותר מהמצב של בני גילנו כאשר גידלנו ילדים בני שנתיים.

השאלה היא איך במדינה צומחת הדור הצעיר גדל כך, גם כששני בני הזוג עובדים קשה. כאן נמצא הפרדוקס, יש סתירה בין מצב המאקרו לבין התחושה הרווחת של חוסר שביעות רצון ברמה החברתית. מאז המחאה החברתית ב-2011 יש עדיין תחושה שהמצב לא התקדם. בהיבט משבר הדיור, המחירים המשיכו לעלות בשש השנים האחרונות. מאז 2009 היתה עלייה של 115% במחירי הדיור ורואים את הבעיה כשמשוים את המחיר של דירה ממוצעת

מול ההכנסה הממוצעת של משפחה בישראל. למשפחה כזו אין שום סיכוי לרכוש דירה וגם שכירות היא מעבר להשגה שלה".

טרנטנברג הוסיף עוד, כי "בהיבט החינוך, לגדל ילדים בגיל הרך בישראל זה בלתי אפשרי מבחינת העלויות. מי שיש לו שני ילדים בגיל הרך, יש לו למעשה משכנתא שנייה. בנוסף לכך, יש קושי להגיע למקום העבודה בשל בעיית התחבורה הציבורית וכתוצאה מכך משפחה כזו צריכה להחזיק שתי מכוניות ואז התחבורה הופכת למשכנתא שלישית שיוצרת עלות מאד גבוהה. יש כאן חיבור של עלויות של הדיור, החינוך לילדים ובעיית התחבורה שמאלצת משפחות צעירות להחזיק רכבים פרטיים וכל אלה נושקים כבר להכנסה הממוצעת של משק בית".

לטענת טרנטנברג, אם אנחנו רוצים להגיע לממוצע ההוצאה הציבורית בשירותים חברתיים של מדינות ה-OECD אנחנו צריכים להוציא עוד 60 מיליארד שקל לשנה. "ואנחנו נצטרך להתקרב ליעד הזה. בשלב הראשון צריך להגדיל את ההוצאה הציבורית השנתית בכ- 22-23 מיליארד שקל. המשבר שהאזרח חש הוא מעשה ידי אדם. ממשלות ישראל גרמו למשבר הדיור", אמר והוסיף, כי "ברמת המשבר התחבורתי כולנו מתלוננים על הפקקים. ב-11 שנים האחרונות שבהן נסעתי בכבישים ראיתי החמרה בנושא זה מדי חודש ואני אומר לכם 'עוד לא ראיתם כלום'. אני אומר בוודאות שמדינת ישראל תגיע לשיתוק תחבורתי בתוך שנה בערך. החישוב פשוט. בכל שנה מתווספים לצי הרכב בארץ 240,000 כלי רכב חדשים. מכיוון שהאורך הממוצע של מכונית הוא 4.5 מטר, גם אם מכפילים ב-200,000 מכוניות מקבילים צורך ב-900 קילומטרים של כבישים בכל שנה. אבל בכל שנה נסללים רק 200 קילומטרים של כבישים. לא צריך יותר כדי להבין שיהיה שיתוק תחבורתי ושנגיע למצב שבו המהירות הממוצעת בכבישים המרכזיים בישראל תהיה 10 קמ"ש וזה שיתוק תחבורתי. יש לכך מחיר כלכלי אדיר".

בנסיונות, הוסיף טרנטנברג, "צריכים להשקיע בשירותים חברתיים הרבה יותר, ולא מתוך עודפי המיסוי, אלא מתוך החלטה שלטונית. צריך שכל אחד מאתנו יתרום את חלקו לשינוי הנדרש, לא באמצעות מהפכות והפגנות, אלא באמצעות נקיטת עמדה והבנת התמונה הכוללת. זה מאד חשוב לכולנו שהקול הציבורי והמקצועי יישמע ויביא לשינוי".

רו"ח מיקי בלומנטל, שותף מנהל בפירמת רואי החשבון פאהן קנה ושות' Grant Thornton Israel, התייחס גם הוא לפרסומים על כוונות הממשלה להוריד מסים לאור גביית המס העודפת בשנת 2017 שצפויה להסתכם בקרוב ל-20 מיליארד שקלים. לדבריו, "המשק שלנו זקוק לתשתית פיסקאלית יציבה שתוביל לצמיחה ולכן מהלך של הורדת מסים כתוצאה מעודף גביה זמני עשוי לפגוע ביציבות המשק. בכל נקודת זמן בה יהיה חוסר בגבייה יבוצע מהלך של הגדלת שיעור המס".

"מן הראוי הוא לשקול לנצל את גביית המס העודפת לצמצום הגרעון הממשלתי ולהגדלה של ההוצאה הציבורית על שירותים חברתיים כמו חינוך, בריאות, פיתוח תשתיות, ורווחה על מנת שנסגור פערים גדולים שקיימים בתחום בין ישראל לרוב מדינות ה-OECD. פערים שהולכים ומתרחבים לרעתנו כבר למעלה מ-20 שנה והגיעו לשיא לאחרונה. אם ב-1995 שיעור ההוצאה הציבורית על שירותים חברתיים ביחס לתמ"ג היה בישראל 17% ובממוצע ה-OECD כ-19%, בסיכום 2016 השיעור בישראל ירד לכ-16% אבל ממוצע ה-OECD צמח ל-21%".